

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ ПРЕДСТАВНИКАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В СИТУАЦІЯХ СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА

У статті коротко розкривається поняття сімейного насильства та розглядаються проблемні питання, які стосуються роботи представників правоохоронних органів з жінками - жертвами домашнього кривдження.

В статье кратко раскрывается понятие семейного насилия и рассматриваются проблемные вопросы, которые касаются работы представителей правоохранительных органов с женщинами – жертвами домашнего насилия.

In the article shortly the concept of domestic violence opens up and problem questions which each work of representatives of law enforcement authorities with women - victims of the home offending are examined.

Впродовж останніх десяти років у свідомості населення демократичних суспільств різних країн світу, зокрема, в західних та деяких інших країнах, відбулася зміна щодо розуміння впливу сімейного насильства і його значення. У цих суспільствах, особливо з боку законодавчих, судових та правоохоронних інститутів, більше не притримуються точки зору, що кривдження у шлюбі носить передбачуваний і цілком приватний характер, і тому в цю справу не повинні втручатися ні правоохоронні органи, ні інші установи з питань соціальної роботи. Власне, у суспільстві відсутнє розуміння того, що побутове насильство зачіпає інтереси суспільства, і що йому можна приділяти, чи що воно підпадає під кримінальну відповідальність.

Не існує повної статистики щодо кількості жінок, які потерпають від насильства з боку своїх партнерів, але існує багато чинників, що свідчать про поширеність цієї проблеми.

Департамент громадської безпеки, підпорядкований Міністерству внутрішніх справ веде статистику виконання Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», яка засвідчує, що впродовж перших шести місяців 2006 року було зареєстровано 83150 заяв про насильство в сім'ї. Ця статистика не відображає розподілу за статтю (жертви жінки чи жертви чоловіки), але згідно з даними Департаменту, 90 % жертв домашнього насильства становлять жінки. Дані, представлені Міністерством внутрішніх справ, за першу половину 2006 р, ілюструють, що в 1008 убивствах та 402 випадках немисних убивств на побутовому ґрунті, більшість жертв - жінки.

Ці цифри відображають лише ті випадки насильства в сім'ї, що потрапили до уваги міліції. Існують докази того, що набагато більша кількість жертв насильства не звертається до міліції, чи навіть до своїх близьких родичів. Члени неурядових організацій (НУО) та співробітники міліції, яких констатувала Міжнародна Амністія в вересні 2006 року, вважають, що від 50 до 70 % українок є жертвами насильства в сім'ї. Національне опитування 6000 жінок віком від 12 до 30, проведене у 2001 році НУО «Winrock International» засвідчило, що 33 % жінок в Україні страждали від моральних чи вербальних нападів, зазвичай з боку своїх чоловіків, друзів або сусідів. Серед опитаних 11-12 % жінок стали жертвами сексуального насильства, а 5 % страждали від фізичного насильства, зазвичай з боку своїх чоловіків.

Насильство щодо жінок у родині може набувати різних проявів, від позбавлення жінки економічно необхідних ресурсів, через вербальне та психологічне насильство, до побоїв, сексуального насильства або навіть убивства.

У 2001-2003 роках Всесвітня Організація Здоров'я провела психологічне опитування у 14 країнах. За результатами цього опитування в Україні найбільшим фактором ризику виникнення насильства з боку чоловіка в родині є психологічна травма з дитинства, поведінкові проблеми та вживання алкоголем.

Дослідження особливостей роботи представників правоохоронних органів в ситуаціях сімейного насильства та його попередження на основі Залізничного РВ МВС України у Львівській області, відділ ДІМ

Організація профілактики насильства у сім'ї є одним із актуальних завдань для правоохоронців багатьох держав з різним рівнем економічного розвитку, відмінними культурними традиціями та віросповіданням. Світова практика показує, що ефективність заходів, спрямованих на профілактику та протидію насильству у сім'ї, залежить, насамперед, від правового забезпечення дій правоохоронців при втручанні у випадку насильства у сім'ї, рівня їхньої

професійної підготовленості до такої діяльності, а також усвідомлення суспільством небезпечності актів насилля у сім'ї, сформованості у громадян правильної правової та моральної оцінки цих явищ.

Згідно з положеннями Закону України "Про попередження насильства у сім'ї" попередження насильства в сім'ї – це система соціальних і спеціальних заходів, спрямованих на усунення причин і умов, які сприяють вчиненню насильства у сім'ї, припинення насильства у сім'ї, яке готується або вже почалося, притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні насильства в сім'ї, а також медико-соціальна реабілітація жертв насильства в сім'ї.

У випадку насильства у сім'ї від професійності дій першої неупередженої, наділеної державними повноваженнями особи, якою є працівник міліції, багато в чому залежить можливість конструктивного вирішення конфлікту, психологічне здоров'я родини, її здатність до повноцінного функціонування. Серед повноважень працівників служби дільничних інспекторів, визначених ч. 6 Закону України "Про попередження насильства у сім'ї", є такі: виявлення причин та умов, що сприяють актуалізації насильства у сім'ї й вжиття заходів щодо їх усунення; профілактичний облік осіб, схильних до вчинення насильства у сім'ї, та проведення з ними виховної та попереджувальної роботи; відвідування сімей, члени якої перебувають на профілактичному обліку, за місцем їх проживання та проведення з ними профілактичної роботи; винесення офіційних попереджень членам сім'ї про неприпустимість вчинення насильства та віктимної поведінки; вжиття відповідних заходів щодо припинення насильства у сім'ї, а також дій членів сім'ї, спрямованих на втілення реальної загрози вчинення насильства у сім'ї; повідомлення членів сім'ї, в якій виникає реальна загроза вчинення насильства або вже було вчинене насильство, про права, заходи і послуги, якими вони можуть скористатися; направлення жертв насильства в сім'ї до спеціалізованих установ для жертв насильства у сім'ї.

Таким чином, здійснюючи протидію насильству в сім'ї, працівник міліції має оволодіти визначеними психологічними знаннями та вміннями. Зокрема, він повинен знати основні причини та умови появи проблеми насильства у сім'ї, володіти методикою психологічного впливу як на агресора, так і на жертву сімейного насильства. Все вищезазначене свідчить про актуальність обраної теми дослідження.

Мета дослідження: провести аналіз особливостей роботи дільничних інспекторів міліції з жінками, що страждають від насильства у сім'ї шляхом детального обговорення проблеми.

Опис отриманих результатів.

Як засвідчують результати дослідження, працівники міліції розглядають домашнє насильство в основному як фізичне насильство, тобто рукоприкладство. Міліціонери, які брали участь у тренінгах, глибше розуміють проблему домашнього насилля, наголошуючи, що воно включає в себе не тільки фізичне насильство, а й психологічне, економічне, сексуальне. Вони вважають, що міліція безсила у випадках з іншими видами насильства, крім фізичного, адже на такі випадки їх не викликають. Хоча кілька разів згадувалося, що іноді жінки подають заяви зі скаргами на психологічне насильство; кожную заяву фіксують, але справу відразу закривають за відсутністю підстав до будь-якої (кримінальної чи адміністративної) відповідальності, якщо при цьому не порушується громадський спокій (українське законодавство не передбачає інших санкцій за вчинення психологічного насильства в сім'ї, крім виховних). У таких випадках йдуть до сім'ї та розмовляють із

кривдником.

Щодо психологічного насильства також є різні думки. Деякі міліціонери вважають, що це абсолютно нормально, що ці сімейні конфлікти, без яких сім'я просто не може існувати: «Це нормально! Покажіть мені сім'ю, де такого немає!». Інші вважають це ненормальним: «З цього все починається. А що буде потім? Важкі тілесні ушкодження? Вбивство? З цим також потрібно боротись».

Працівники міліції вважають, що в роботі з випадками домашнього насильства не варто ставати на чийсь бік, оскільки це може тільки зашкодити. З їхніми словами, цьому навчитися найскладніше, і це є основною проблемою молодих дільничних, у діях яких можна часто спостерігати так звану «чоловічу солідарність». Такі дії не сприяють вирішенню конфлікту, оскільки не завжди кривдник карається, а жертва почуває себе захищеною; тому важливо зберігати нейтралітет і оцінювати ситуацію об'єктивно, а це, на думку міліціонерів, набувається з досвідом.

Поняття віктимної поведінки є незрозумілим для більшості працівників міліції. Вони називають це провокацією насильства та відстоюють право самим вирішувати, чи справді жертва сама спровокувала насильницькі дії кривдника. Такі випадки були у практиці всіх дільничних, і вони вирішували їх, опитуючи сусідів про «людські якості» подружжя або співмешканців. Глибше проблему віктимності розуміють дільничні, які брали участь у тренінгах. Вони вважають рішення про

виктимну поведінку дуже важливим і відповідальним. І тут, на їхню думку, потрібно залучати психологів і кваліфікованих віктимологів. Випадки виктимної поведінки найчастіше трапляються під час розлучення подружжя: «Жінки часто викликають міліцію, бо так їм порадив адвокат. Коли є звернення в міліцію у звинуваченні чоловіка в домашньому насильстві, дружині легше відсудити майно та залишити чоловіка ні з чим».

Важливість розв'язання проблеми домашнього насильства працівники міліції оцінюють порівняно. Важливою її вважають в основному дільничні, які відвідували тренінги. Для дільничних, які не брали участі в тренінгу, вона є другорядною. Але більшість працівників міліції вважають, що прийняття Закону «Про попередження насильства в сім'ї» виводить цю проблему на перші позиції, і це є великим кроком у боротьбі з цією проблемою, оскільки про неї нарешті заговорили масово. Але поки що міліція звертає на неї мало уваги, і має сплинути час і змінитися законодавство, щоб цю проблему сприймали як дуже серйозну, а не як другорядну.

Як дільничні, так і представники патрульно-постової служби (ППС), мають багатий досвід роботи з випадками домашнього насильства, оскільки тільки за один день в середньому буває 4-6 викликів на такі випадки. Крім того, звернень безпосередньо в дільниці із заявами про «буйних» співмешканців.

Жоден виклик не залишається поза увагою: за новим розпорядженням, усі дзвінки на номер міліції «02» фіксуються та повинні обов'язково мати зворотній зв'язок. На всі випадки обов'язково відповідають дільничні, оскільки представники ППС не мають права приймати рішення у справах домашнього насильства. Причиною цього є вища кваліфікація перших.

Безпосередньо на місці події працівники міліції детальніше розбираються в ситуації, вирішуючи, забирати кривдника чи ні. Підставою для рішення є стан кривдника: якщо міліціонер бачить, що цей стан серйозно не зашкодить здоров'ю жертви, то кривдник залишається вдома: «А що я можу з ним зробити? У нас немає місця, де їх лишати, та й підстав для затримання часто бракує. Раніше таких кривдників можна було відвозити або в витверезник, або в ЛТП (лікувально-трудова профілакторія) на лікування, але після того як витверезники зачинили, а в ЛТП примусово нікого не беруть, у нас просто нема виходу окрім як залишити кривдника вдома».

Спочатку дільничні намагаються поговорити і з кривдником, і з жертвою. У деяких випадках на кривдників діє просто «розмова»: «До нас часто звертаються жінки, щоб ми прийшли і полякали їхніх чоловіків, оскільки на кривдників справляє враження просто форма».

Якщо кривднику ніяк не допомагають розмови, міліція може застосувати фізичні методи покарання: «До мене дружина щодня приходиться синя і жаліється на чоловіка. Я з чоловіком кілька разів поговорив, але це нічого не дало. Тоді я йому добре дав, то він дружину залишив у спокої на віроку».

Одним із обов'язків дільничних є профілактичні бесіди з кривдниками та попередження, однак здебільшого вони неефективні: «Як він п'яний сидить і я йому кажу, що сім'я – це святе, він просто з мене сміється».

В основному, випадки домашнього насильства повторюються в одних і тих самих сім'ях, і дільничні вже їх добре знають. Вони зобов'язані тримати в полі зору такі сім'ї: навідуватись до них, розмовляти з сусідами та з членами родини. Але такі візити відбуваються украй рідко – один раз на кілька місяців, а може, й раз на рік: «У мене є 42 обов'язки, я один обслуговую 15000 чоловік населення, за один місяць я повинен розкрити мінімум два злочини, інакше в мене будуть проблеми. Я просто фізично не встигаю глибше працювати з проблемою домашнього насильства, частіше навідуватись у проблемні сім'ї».

На думку працівників міліції, домашнє насильство найчастіше чиниться в сім'ях із низьким достатком, низьким соціальним статусом, де зловживають алкоголем, хоча деякі дільничні (в основному ті, які брали участь в тренінгах) наголошували, що випадки домашнього насильства трапляються як у бідних, так і в багатих сім'ях, однак сім'ї з високим соціальним статусом не повідомляють у міліцію, оскільки не бажають розголошу.

Найчастіше про випадки домашнього насильства повідомляють самі жертви (здебільшого це жінки), рідше сусіди: «Не завжди сусіди хочуть співпрацювати. Бояться, що сьогодні викличуть міліцію, а завтра кривдник помститься ще й їм».

Часто жінки, які написали заяви на чоловіків, звертаються до міліції з проханням закрити справу. Працівники міліції їх певною мірою розуміють, оскільки, якщо попередження кілька разів повторюються, правопорушник сплачує штраф, а це позначається на сімейному бюджеті. Більше того, жертва має право забрати заяву, а дільничний не має права цього заборонити. Щоб забрати

заяву та припинити справу, існує ціла процедура, але в будь-якому разі заяву фіксують і дільничні беруть правопорушника собі до уваги як сімейного насильника.

Оцінка законодавчої бази щодо проблеми домашнього насильства.

Серед нормативно-правових актів, які працівники міліції використовують у роботі з випадками домашнього насильства, є Конституція України, Кримінальний кодекс України. Адміністративний кодекс України, Закон України «Про попередження насильства в сім'ї».

Зазначений закон працівники міліції охарактеризували як декларативний та недієвий для нашої країни: «Цей закон не для нашої країни. У ньому немає жодних санкцій, кривдника ніяк не карають, окрім як виховують. Це не для нашої країни».

Також працівники міліції вважають, що з прийняттям закону необхідно внести зміни до Кримінального, Адміністративного, Цивільного кодексів: «Ми маємо закон, який абсолютно ніяк не карає домашніх насильників. Якщо його вже прийняли, то потрібно внести зміни до Кримінального, Адміністративного та Цивільного кодексів України. У Кримінальному кодексі такої статті, як домашнє насильство, узагалі немає, а стаття про домашнє насильство Адміністративного кодексу дуже розмита та включає в себе ще сто правопорушень, крім домашнього насильства. Це все просто недієве».

Для дільничних закон не полегшив роботи з випадками домашнього насильства, а ускладнив. За їхніми словами, він тільки додав їм «паперової роботи». Багато працівників міліції ним просто не користуються, або навіть і не намагалися його зрозуміти: «Так, ми його розбирали з колегами, як і всі нові закони, що стосуються нашої діяльності, але оскільки він декларативний і я ним не користуюсь, мені навіть важко пригадати, про що в ньому йдеться».

Працівники міліції вважають, що закони України не захищають подружжя від сімейного насилля і особливо від цього страждають жінки: «Жінка в нашій країні захищена, а дружина + - ні».

За їхніми словами, над законами ще треба працювати, щоб вони захищали населення від випадків домашнього насильства: «у законах не передбачено жодних серйозних санкцій для боротьби з випадками домашнього насильства, і нам залишається, або просто приїхати, подивитися і поїхати, або вдатися до хитрощів, щоб затримати кривдника».

Варто зазначити, що дільничні, які брали участь у тренінгах, більш рішучі, на відміну від інших, які бояться негативних наслідків і не хочуть «проблем на свою голову».

Міліціонери, які не прозодили тренінгу, вважають, що проблема домашнього насильства не настільки серйозна, щоб ризикувати своєю роботою і кар'єрою: «Так, я приїду на виклик, але що я можу зробити? Просто подивлюсь і поїду назад, бо, якщо він на мене поскаржиться, я дуже серйозно за це відповідатиму. Навіщо мені це?»

Дільничні, які брали участь у тренінгах, глибше розуміють небезпеку та серйозність цієї проблеми: «Краще я відповідатиму за те, що вдерся в приватну власність, аніж допущу знущання над жертвою»

Одноголосно було визначено, що Закон «Про попередження насильства в сім'ї», як і перелічені вище кодекси, потребує змін для підвищення ефективності боротьби з проблемою домашнього насильства. Мають бути передбачені різні санкції: «У законодавстві має бути зазначено, як і коли ми можемо притягувати правопорушників до відповідальності, а не чекати, коли це буде випадком хуліганства, або коли кривдник завдасть жертві тілесних ушкоджень середньої тяжкості, щоб можна було притягнути його до кримінальної відповідальності».

Дільничні зазначили, що Кримінальне право передбачає низку каральних дій, які можна застосувати з випадками домашнього насильства. Відповідальність за такі дії передбачена такими статтями Кримінального кодексу України: ст. 99 (доведення до самогубства); ст. 100 (погроза вчинити вбивство); ст. 101 (умисне тяжке тілесне ушкодження); ст. 102 (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження); ст. 105 (необережне тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження); ст. 107 (побої та мордування); ст. 110 (примушування жінки до вчинення абортів); ст. 118 (задоволення статевої пристрасті неприродним способом); ст. 119 (примушування жінки до статевого зв'язку); ст. 120 (статеві зносини з особою, котра не досягла статевої зрілості); ст. 121 (розбещення неповнолітніх); ст. 123 (незаконне позбавлення волі); ст. 125 (наклеп); ст. 126 (образа).

Незважаючи на існування таких статей у кодексі за словами співробітників міліції, реалізувати їх на практиці доволі складно. Наприклад, законодавство максимально обмежує систему доказів відносно статевих злочинів, а що стосується злочинів, пов'язаних із застосуванням фізичного насильства, що призводить до фізичних ушкоджень (зокрема, наслідком яких є психічні розлади та хвороби), то наявність сімейних відносин іноді може негативно позначитися на розв'язанні справи.

Тех. сексуальне насильство в сім'ї часто не розглядається як зґвалтування і нерідко насильник не несе відповідальності.

У випадках домашнього насильства найчастіше застосовується 173 стаття адміністративного кодексу, в якій йдеться про хуліганство. Кривдник притягається до адміністративної відповідальності, коли він ображає жертву в публічних місцях і тим самим порушує громадський спокій.

Якщо насильство чиниться в сімейній домовіці й не заважає громадському спокою, це є складнішою проблемою для втручання та допомоги. Згідно із законодавством вторгнення на приватну територію карається. Не є винятком і випадки домашнього насильства. Дільничні зазначали, що в багатьох випадках вони приїжджали на виклики з приводу скоєння побутових злочинів і поверталися ні з чим: «Кривдник просто мене не впускав, погрожуючи, що поскаржиться на те, що я вдерся в його приватну власність».

Висновки проведеного дослідження.

Проведене дослідження засвідчило, що ставлення працівників міліції до проблеми домашнього насильства залежить від їхньої обізнаності щодо проблеми, стажу роботи, а також участі у спеціальних тренінгах, організованих жіночими центрами.

Працівники міліції з більшим стажем роботи об'єктивніші в оцінці поведінки жертви та насильника, демонструють бажання максимально допомогти в розв'язанні проблеми; дільничні інспектори з меншим стажем, а отже, досвідом роботи, здебільшого стають на бік когось з подружжя, що спричиняє недовіру з боку іншого й обмежує можливості подолання конфлікту.

Працівники міліції, що пройшли спеціальні тренінги, більше переймаються проблемою домашнього насильства та наголошують на її серйозності; окрім фізичного, вони зараховують до поняття домашнього насильства психологічне, економічне і сексуальне насильство, здатні ідентифікувати його в роботі з випадками, хоча вважають, що боротьба з цими видами насильства не входить до їхньої компетенції.

Решта інспекторів також визнають серйозність проблеми домашнього насильства, але розглядають її як другорядну у своїй діяльності, пояснюючи це надмірною зайнятістю та великою кількістю обов'язків; більшість працівників міліції не відокремлюють таких аспектів насильства, як психологічний, економічний та сексуальний, прояви зазначених форм насильства не ідентифікують на практиці.

Причинами низької спроможності інспекторів допомогти жертвам домашнього насильства є неефективність законодавства, брак компетенції для вивчення певних дій, відсутність інформації про можливості інших організацій, зокрема громадських, які надають підтримку жертвам, брак підтримки з боку громади та співпраці із сусідами жертви, які почуваються незахищеними і бояться стати жертвами насильника, а також професійної допомоги та відсутність навичок у працівників міліції.

Законодавчу базу для роботи з проблемою домашнього насильства дільничні вважають неефективною через обмежені формальні можливості допомогти жертві: ані кримінальне, ані адміністративне право не дає однозначного визначення поняття «насильство»; не відпрацьовано послідовність констатації факту домашнього насильства та дій працівника міліції; відсутні серйозні санкції для покарання кривдників, винних у вчиненні домашнього насильства (окрім офіційних попереджень, стягнення штрафу в розмірі 50 гривень за наявності двох таких попереджень, який зазвичай сплачують з бюджету сім'ї, що спонукає жінок відкликати заяви). Деякі санкції, наприклад, захисні приписи, не використовують через відсутність чіткого та налагодженого механізму їх застосування.

Ефективнішій боротьбі з домашнім насильством, на думку інспекторів, сприяло б створення окремого відділу, що займався б суто цією проблемою, введення до штату міліції психолога, який виїжджав би до родини; у роботі з випадками домашнього насильства корисними є тренінги, організовані жіночими центрами, які варто проводити щопівроку, включаючи до їх програми ознайомлення з психологічними аспектами насильства, обговорення досвіду колег з інших областей України та країн світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боднар В.Є. Психологічні засади попередження дільничними інспекторами міліції насильства у сім'ї // Проблеми загальної та педагогічної психології: Зб. наук. праць / За ред. С.Д. Максименка. – К.: Ін-т психол. ім. Г.С. Костюка АПН України, 2005. – Т. VII. – Вип. 5. – С. 28-33.
2. Козубовська І.В., Дідик М.М., Лацанич О.Л., Башкірев В.А. Особливості професійної діяльності фахівців соціальної роботи в органах внутрішніх справ України. – Ужгород: УжНУ, 2001. – 180 с

3. Савчук, О.М. Стратегії роботи зі співзалежними жінками, які зазнають насильства в сім'ї/ О.М. Савчук // Практ. психологія та соц. робота. – 2003.– № 4.– С. 51–60.

4. Конституція України.-К., 1996.

5. Соціальна робота з людьми, які зазнали насильства в сім'ї. Соціальна робота: Навч. посібник: У 3-х ч. / За ред. Т. Семигіної.- Р.7.- К., 2004.- Ч.3. Робота з конкретними групами клієнтів. - С. 139-159.

Н.В.МАЛЯРСЬКА, П.Г.СКОЧІЙ

ПРИЧИНИ І ОСОБЛИВОСТІ УРАЖЕННЯ ЕКСТРАКРАНІАЛЬНИХ АРТЕРІЙ ТА НЕОБХІДНІСТЬ ПРОФІЛАКТИКИ АТЕРОСКЛЕРОЗУ.

В представленій оглядовій статті надана інформація про механізми розвитку, фактори ризику, особливості перебігу атеросклерозу при ураженні церебральних та прецеребральних артерій. Приведені статистичні дані про зниження смертності від цієї причини повинні бути переконливими для лікарів неврологів, кардіологів та хірургів.

В представленной обзорной статье имеется информация о механизмах развития, факторах риска, особенностях протекания атеросклероза при поражении церебральных и прецеребральных артерий. Представленные статистические данные о снижении смертности от этой причины должны быть убедительными для врачей неврологов, кардиологов и хирургов.

Actual review article presents information about mechanism of development, risk factors, atherosclerosis course due to affection of cerebral and precerebral arteries. Displayed statistical data regarding diminution we the normality because this cause should be corvincing for neurologists, cardiologists and surgeousts.

Атеросклероз є єдиною хворобою, генетично назначеною людині. Витоки його відносяться до перших годин народження дитини, а можливо і до внутріутробного періоду його розвитку. Згідно результатів дослідження Stary(1997) в інтимі коронарних артерій новонароджених знайдено багаті ліпідами клітини (макрофаги, лімфоцити), кількість яких з віком зменшується втричі.

Однак в наші дні, коли пандемічний характер поширення атеросклерозу у всьому світі очевидний і немає недостачі у свідченнях незворотності його розвитку у кожної людини, ми недооцінюємо роль атеросклерозу як антиподу здоров'я, який закладений природою для повільного, але неспинного згасання людини.

За виразом А.М.Віхерта "... атеросклероз є платою за нерозумне використання можливостей сучасного життя, за переоцінку власних біологічних можливостей і забуття біологічних потреб людини". Перебіг атеросклерозу достатньо спокійний, доброякісний, і мабуть розрахований на більш довгий термін розвитку, ніж сама тривалість життя у сучасних умовах.

Атеросклероз – це хронічне захворювання судин еластичного і м'язово-еластичного типу, тобто великих потужних артерій. Основними патогенетичними причинами атеросклерозу є ліпідна інфільтрація внутрішньої мембрани судин і розростання сполучної тканини в судинній стінці. На перших стадіях патологічного процесу ліпідна інфільтрація має вигляд жирової смужки, яка не виходить над поверхнею судинної стінки. Однак, в подальшому, розростання сполучної тканини приводить до формування атеросклеротичної бляшки, яка зменшує просвіт судини. Закривання просвіту судини на 70% і більше вважається геодинамічно значним стенозом, при якому ризик ішемічних ускладнень дуже високий.

Довгі роки атеросклероз вважався незамінним супутником старіння. Russel Ross(1997) серед інших дослідників ввів концепцію атеросклерозу, як відповідь на ендотеліальне ушкодження стінки судин: моноцити проникають в інтиму, потім диференціюються в макрофаги, які утилізують мінімально модифіковані або окислені ліпопротеїди низької щільності (ЛПНЩ) і перетворюються в пінисті клітини. Апоптоз цих наповнених ліпідами клітин веде до того, що в атеромі утворюються некротичні ліпідні скупчення. Потім активовані макрофаги і пінисті клітини декретують цитокінові ростові фактори і металопротеази, які приводять до дегенерації сполучнотканинного матриксу в районі бляшки. Це приводить до розриву атеросклеротичної бляшки і запускає каскад тромбогенетичних подій. Результатом яких є оклюзія, стеноз, тромбоз та інші види артеріо-артеріальної емболії внутрішньо-мозкових судин.